

KidneyCancerAssociation®

2022

QALABKA OO KALIYA LA BAAHAN YAHAY

Dhawaan la ogaaday?

Si wada jir ah, tan ayaan helnay.

Kalidaa Xoog leh. Lama joojin karo Wadajir.®

*Disclaimer: This translation is machine-generated and is intended solely as a convenience to non-English readers. The information has not been proofread by a fluent reader of the language. Any reliance on this translation for information is at the risk of the user. It is not meant to substitute for medical advice. If you would like more information, talk with your healthcare team.

* Afeef: Turjumaaddan waa mashiin waxaana loogu talagalay oo keliya inay ku habboonaato akhristayaasha aan Ingiriisiga ahayn. Macluumaadka ma uusan sixin akhriyaha luqadda si fiican u akhriya.

Ku-tiirsanaan kasta oo ku saabsan tarjumaaddan macluumaadka waxay halis ugu jirtaa isticmaalaha. Looma jeedo in lagu beddelo talada caafimaadka. Haddii aad rabto macluumaad dheeraad ah, la hadal kooxdaada daryeelka caafimaadka.

Nuxurka

TALLAABADA 1: Barashada	6
Aasaasiga ah Noocyada Kansarka Kelyaha iyo	8
Noocyo Hoosaadka Heerarka iyo Darajooyinka	10
Kansarka Kelyaha Maxaa Sababay Kansarka Kelyaha?	12
TALLAABADA 2: Helitaanka Khabiir	14
Waa maxay Kansarka Kelyaha ee ku Takhasusay?	15
Sideen Ku Heli Karaa Khabiirka Kansarka Kelyaha?	16
Baaritaanka Cudurka Kansarka Kelyaha	16
TALLAABADA 3: Sahaminta Doorashooyinkaaga daawaynta	20
U diyaargarowga Ballantaada	21
La kulan kooxdaada daawaynta	22
Ikhtiyaarada Daawaynta Kansarka Kelyaha Sideed	24
U Qaadataa Go'aanka Daawaynta?	31
TALLAABADA 4: Maareynta Saamaynta Dhinacyada	32
TALLAABADA 5: Helitaanka Taageero	34

Hordhac

Waxaad hadda heshay cudurka kansarka kelyaha, waxaana laga yaabaa inaad dareemayso culays iyo cabsi. **Neef dheer qaado.**

Ogow inaad hore ula noolayd kansarka kelyaha in muddo ah, inkastoo hadda la ogaaday. **Sidoo kale keligaa ma tihid;** qaar kale oo badan ayaa meeshaad joogtay. Hadda, waxa ugu muhiimsan ee la sameeyo waa in aad wax barato naftaada oo aad hubiso in aad leedahay ogaanshaha saxda ah.

Ururka Kansarka Kelyuhu wuxuu halkan u joogaa inuu kugu dhex maro nidaamkaas Qalabka Qalab ee La Helay oo Kaliya.

"Sii akhri wax walba oo ku saabsan kansarka kelyaha.

Noqo sida ugu macquulsan. Xataa marka ay u muuqato cabsi."

–Ka Badbaadiyaha Kansarka Kelyaha

Kaliya La Ogaaday Talaabooyinka Qalabka Qalabka

TALLAABADA 1:

Barashada Aasaaska

TALLAABADA 2:

Helitaanka Xhabiiir ku taqasusay Baadhista Saxda ah

TALLAABADA 3:

Sahaminta Doorashooyinkaaga daawaynta

TALLAABADA 4:

Maareynta Saamaynta Dhinacyada

TALLAABADA 5:

Helitaanka Taageero

TALLAABADA 1

Barashada Aasaaska

Marka hore, aan ka barano kansarka, sida ay kelyuhu u shaqeeyaan, iyo noocyada, noocyada hoose, sababaha, iyo arrimaha khatarta ah ee kansarka kelyaha si ay kaaga caawiyaan inaad barato oo aad ku raaxaysato erayada kala duwan ee aad maqli doonto safarkaaga oo dhan.

Barashada wax kasta oo aad kari karto oo ku saabsan kansarka kelyaha waxay kaa caawin doontaa inaad dareentid inaad diyaar u tahay inaad la hadasho dhakhtarkaaga iyo inaad samayso go'aanno daaweyn ah. Daraasaduhu waxay muujiyeen in dadka kansarka qaba ee si fiican looga warhayo kansarka iyo fursadaha daawaynta ay caadi ahaan leeyihiin natiijooyin wanaagsan iyo waxyeellooyin yar.

Maxay ka dhigan tahay inaan kansar qabo?

Kansarku waxa uu dhacaa marka uu jiro korriin unug aan caadi ahayn oo samaysa tiro unug ah oo loo yaqaan buro. Burooyinku waxay noqon karaan kuwo **aan fiicneyn** ama kuwo **xun**.

Burada aan fiicneyn maaha kansar, waa laga saari karaa oo badanaa dib uma kori doonto, mana soo gasho unugyada u dhow ama qaybaha kale ee jirka. Burada **halista** ahi waa kansar, waxa laga yaabaa inay dib u soo noqoto ka dib marka laga saaro, oo waxay ku duuli kartaa unugyada u dhow ama qaybaha kale ee jidhka.

Waa maxay kansarka kelyaha?

Kansarka waxaa loogu magac daray meesha uu kansarku ka bilaabmo, markaa kansarka kelyuhu wuxuu ka bilaabmaa unugyada kelyaha. Kansarka kelyaha waxaa sidoo kale loo yaqaanaa **kansarka unugyada kelyaha (RCC)**. Kelyaha waa erey kale oo kelyaha.

Maxaa loola jeedaa haddii kansarku faafo?

Marka kansarku ku faafo meesha uu ka samaysmay una gudbo qayb kale oo jidhka ah, waxa loo yaqaanaa **metastasis**. Meelaha ugu badan ee kansarka kelyaha ku faafi karo waa sambabada, qanjidhada qanjidhada, iyo lafaha. Xitaa haddii kansarku meel kale ku faafo, weli waa kansarka kelyaha sababtoo ah unugyada aan caadiga ahayn waa unugyada kansarka kelyaha. Tusaale ahaan, haddii kansarkaagu ku faafo sanbabadaada, hadda ma qabtid kansarka sanbabada. Waa kansarka kelyaha oo ku faafay sambabadaada.

Kelyuhu maxay qabtaan?

Kelyuhu waa qayb ka mid ah hab-dhiska kaadi-mareenka, oo ah koox ka kooban xubno jidhka ka saara qashinka qaabka kaadida. Kelyaha waxay le'eg tahay feedh qof weyn. Kelyuhu waxay qabtaan shaqooyin badan si ay u ilaaliyaan caafimaadka jidhkaaga. Kelyahaagu waxay sameeyaan hormoono kaa caawiya xakamaynta cadaadiska dhiiggaaga iyo inay u sheegaan jidhka inuu sameeyo unugyo cas oo badan. Si kastaba ha ahaatee, shaqada ugu weyn ee kelyuhu waa inay sifeeyaan dhiigga si ay qashinka uga saaraan oo ay biyaha uga soo saaraan jidhka.

Waa maxay noocyada kala duwan ee kansarka kelyaha?

Waxaa jira dhowr nooc oo kala duwan oo kansarka kelyaha ah. Cilmi-nafsi yaqaan, dhakhtar khabiir ku ah eegaya unugyada iyo unugga muraayadda mikroskoob si uu u garto cudurka, ayaa eegi doona muunadda buradaada si uu u arko nooca kansarka kelyaha ee aad qabto. Qorshahaaga daawaynta wuxuu ku salaysnaan doonaa nooca kansarka kelyaha, heerka, iyo heerka burada.

Noocyada Kansarka Kelyaha iyo Nooc-hoosaadka

Cad carcinoma unugga kelyaha unugga

Unug cad oo RCC ah waa nooca ugu badan ee kansarka kelyaha wuxuuna ka kooban yahay 70% dhammaan kiisaska. Marka ay ku go'doomiso kelyaha oo kaliya (oo loo yaqaanno **meelaysan**), waxaa lagu daweyn karaa qalliin. Unug cad oo RCC ah oo **metastasized**, ama faafa, waxaa badanaa lagu daaweeyaa daawaynta habdhiska, nooca daawaynta daroogada ee ka shaqeysa jirka oo dhan si loogu daweeyo unugyada kansarka meel kasta oo ay ku yaalaan.

Sababtoo ah unugga cad ee RCC waa nooca ugu badan ee kansarka kelyaha, waxaa jiray daraasado badan oo noocan ah. 15kii sano ee la soo dhaafay, daawayn badan oo daroogo ah ayaa helay ogolaanshaha FDA ee daawaynta unugyada cad cad ee metastatic.

Kansarka unugyada kilyaha ee Papillary

Papillary RCC waa nooca labaad ee ugu badan ee kansarka kelyaha wuxuuna ka kooban yahay 10-15% dhammaan kiisaska. Waxaa jira noocyo kala duwan oo papillary RCC kuwaas oo ku xiran sifooyin kala duwan oo ku saabsan burada iyo sida ugu dhakhsaha badan ee ay u fido.

Kansarka unugyada kelyaha ee Chromophobe

Chromophobe RCC waa nooc naadir ah oo kansarka kelyaha ah kaas oo ka kooban wax ka yar 10% dhammaan kiisaska. Waa nooc ka mid ah kansarka unugyada kelyaha ee unugyada aan caddayn kaas oo ka bilaabma unugyada xidha tuubooyinka kelyaha kuwaas oo caawiya sifaynta qashinka dhiigga.

Si aad u heshid qalabka online ka, booqo [Kidcancer.org/just-diagnosed](https://www.kidcancer.org/just-diagnosed)

Noocyo hoosaadyada RCC ee dhifka ah

URURINTA DUCT KARCINOMA

Nooc aad dhif u ah oo dagaal badan oo RCC ah. Marka hore ee cudurka, badanaa waa metastatic oo ku faafay qaybaha kale ee jirka. Waxay ku badan tahay dadka da'da yar.

tarjumaada RCC

Kansarkani waxa uu ku xidhan yahay dib-u-habaynta hiddo-sideyaasha qaarkood waxana uu aad ugu badan yahay carruurta ama dadka waaweyn.

DHAQAALAH KELIYADA KARCINOMA (RMC)

Noocani wuxuu inta badan saameeyaa dadka da'da yar ee sidata isbeddelka hidde-side ee loo yaqaan sickle cell trait. Kansarradan waa caadi ahaan metastatic (macnaheedu waa inay ku faafeen qaybaha kale ee jidhka) wakhtiga cudurka.

RCC AAN LA FAAHFAAHIN

In ka yar 1% ee RCC-yada lama kala saarin, taasoo la macno ah inaysan si fudud ugu habboonayn mid ka mid ah qaybaha kale. Waxay u muuqdaan inay noqdaan kuwo aad u dagaal badan.

Noocyada kale ee kansarka kelyaha

KELIYA KU MEEL GAAR AH CELL KARCINOMA (TCC)

Tan waxa kale oo loo yaqaan urothelial kansarka. TCC kama bilaabato gudaha kelyaha laakiin miskaha kelyaha. Kansarkani wuxuu u ekaan karaa noocyada kale ee kansarka sida kansarka kaadiheysta. Si kastaba ha ahaatee, dadka qaba TCC waxay badanaa yeelan doonaan calaamado la mid ah dadka qaba kansarka kelyaha, sida dhiigga kaadida iyo dhabarka xanuunka. TCC waa naadir waxayna noqon kartaa dagaal badan.

Burada WILMS (NEPHROBLASTOMA)

Buradani had iyo jeer waxay ku dhacdaa carruurta waxayna aad ugu yar tahay dadka waaweyn. Qiyaastii 90% kansarka kelyaha ee carruurta waa burooyinka Wilms.

RENAL SARCOMA

Kani waa nooc naadir ah oo kansarka kelyaha ah oo ka bilaabma xididdada dhiigga ama unugyada isku xidha ee kelyaha.

Burooyinka kelyaha oo liita

Burooyinka kelyaha ee aan fiicneyn maaha kuwo kansar ah mana fidi doonaan, laakiin way kori karaan waxayna sababi karaan dhibaatooyin. Qaar badan oo ka mid ah daaweyno isku mid ah oo loo isticmaalo burooyinka kelyaha ee xun ayaa loo isticmaali karaa burooyinka aan fiicneyn. Qaar ka mid ah noocyada burooyinka aan fiicneyn ee ugu caansan waa:

ANGIOMYOLIPOMA ayaa ugu badan

burada kelyaha ee caadiga ah oo aan fiicneyn oo badanaa waxay saameysaa haweenka ama dadka qaba cudurka sclerosis, xaalad naadir ah oo la iska dhaxlo.

Haddii aysan keenin calaamado, waa lala socon karaa. Si kastaba ha ahaatee, haddii ay dhibaatooyin keenaan, badanaa waxaa lagu soo saaraa qaliin.

ONCOCYTOMA waa buro kale oo kelyaha oo aan

fiicneyn. Ma fidaan, laakiin way kori karaan waxayna sababi karaan dhibaatooyin kale oo u baahan qalliin.

Heerarka iyo Heerarka Kansarka Kelyaha

Marxaladu waxa ay tilmaamaysaa (1) cabbirka burada, (2) in qanjidhada qanjidhada ay ku jiraan kansar, iyo (3) in kansarku uu ku fiday qaybaha kale ee jidhka.

Marxaladani waxay qeexaysaa inta uu le'eg yahay kansarka laga helo jidhkaaga. Tusaale ahaan, kansarka marxaladda hore waa buro laga helo kelyaha oo keliya halka marxaladda dambe uu kansarku ku faafay qaybaha kale ee jidhka. Heerka burada ayaa qeexaysa sida aan caadiga ahayn ee unugyada burada ay u eegaan mikroskoob. Waxay tilmaami kartaa sida ugu dhakhsaha badan ee ay u badan tahay inay buradu u koraan.

Fahamka heerka iyo heerka kansarkaaga marka dib loo eegayo kartida ikhtiyaarrada daawaynta waxay kaa caawin karaan inaad wadhadal xog ogaal ah la yeelato kooxdaada daryeelka caafimaadka waxayna kordhinaysaa kalsoonidaada inaad go'aan sax ah ka qaadanayso caafimaadkaaga iyo daawayntaada.

Marxaladda I

Burada ayaa **ka yar 7cm** oo **kuma** faafin meel ka baxsan kelyaha.

Marxaladda II

Burada ayaa **ka weyn 7cm** oo **kuma** faafin meel ka baxsan kelyaha.

Marxaladda III

Buradu waxay noqon kartaa cabbir kasta, oo kuma faafin xubnaha kale, laakiin waxay bilowday inay ku faafto meel ka baxsan kelyaha lafteeda mid ama in ka badan oo ka mid ah meelaha soo socda:

- 1 ama ka badan oo qanjidhada qanjidhada ah.

- xiddada dhiigga ee gudaha ama agagaarka kelyaha
- lakabka dufanka leh ee kelyaha ku wareegsan (oo loo yaqaan Gerota's fascia) miskaha kelyaha (**qaab** dhisme ah oo ururisa kaadida)

Marxaladda IV

Buradu waxay noqon kartaa cabbir kasta laakiin waxay ku faaftay meelo ka baxsan marxaladda III. Waxa laga yaabaa inuu ku faafay qanjidhka adrenal-ka (qanjirka ku dul fadhiga kelyaha sare) ama meelaha kale ee jidhka sida lafaha, beerka, ama sambabada. qanjidhada qanjidhada ayaa laga yaabaa ama laga yaabaa inay saamayso.

Maxaa Keenay Kansarka Kelyaha?

Qaar ka mid ah arrimaha khatarta ah waxay kordhin karaan fursadaha qofka inuu ku dhaco kansarka kelyaha, laakiin dadka aan lahayn wax khatar ah ayaa weli ku dhici kara kansarka kelyaha. Qaar ka mid ah arrimaha khatarta ah ee kaa dhigi kara inaad u badan tahay inaad qaado kansarka kelyaha waxaa ka mid ah:

Sigaar cabista •

buurnaanta •

Dhiig karka, xitaa haddii lagu maareeyo daawooyinka

cadaadiska dhiigga

• Lahaanshaha taariikh qoys oo kelyo ah kansarka

• Galmada dhalashada, maadaama kansarka kelyuhu uu yahay

Laba jeer ayey ragga ku badan yihiin sida dumarka

• Soo-gaadhista sare ee trichlorethylene

(TCE), kaas oo laga helo qaboojiyaha, dareerayaasha, xabagta, rinjiga iyo kuwa rinjiga ka saara, iyo sunta cayayaanka

• Jinsiyada - Ameerikaanka madow waxay leeyihiin a

Heerka kansarka kelyaha wax yar ka sarreeya marka loo eego jinsiyadaha kale

• Aad qabtid cudur kelyo oo horumaray, gaar ahaan

haddii aad u baahan tahay sifaynta

Qodobbada **hidda-socodka** ayaa kordhin kara fursadda qof uu ku qaadi karo kansarka kelyaha.

Inkasta oo dadka qaba xaaladahan ay ku jiraan khatar aad u sareysa, kansarka kelyaha ee la iska dhaxlo ayaa ka

kooban kaliya 3 ilaa 5% dhammaan kansarka kelyaha. Badankoodu waxay ku dhacaan dadka aan taariikh qoys lahayn.

VON HIPPEL-LINDAU (VHL) syndrome waa xaalad ay ka sameysmaan burooyin kansar ah iyo kuwo aan kansar ahayn iyo

fiilooyinka jirka. Xaaladdan waxay la xiriirtaa khatar sare oo ah inuu ku dhaco kansarka kelyaha.

BIRT-HOGG-DUBE (BHD) syndrome waa xaalad naadir ah oo ah burooyin aan fiicneyn iyo fiix oo saameeya maqaarka iyo

sambabada. Waxa kale oo ay kordhin kartaa khatarta ah in aan fiicneyn

iyo burooyin xun oo ku dhaca kelyaha.

LEIOMYOMATOSIS DHAXAL AH IYO KANSARKA unugga kelyaha

(HLRCC) waa xaalad hidde-side dhif ah halkaas oo burooyin aan fiicneyn ay ka soo baxaan maqaarka.

Dumarku waxa kale oo laga yaabaa inay ka soo baxaan burooyin aan fiicneyn ama fibroids ilmo galeenka. Qayb yar oo ka mid ah dadka qaba HRCC ayaa ku dhaca kansarka kelyaha, badanaa marka ay da'doodu tahay 40 jir.

Unugyada Kelyaha ee Dhaxalka ah ee Kansarka (HPRCC)

waa cillad ka dhalan karta kansarka kelyaha, badanaa inta lagu jiro 40 jirka. HPRCC waxay ku keeni kartaa burooyin yaryar kelyaha iyo/ama nabarro kale oo keena xanuunka ama dhiiga kaadida.

TUBEROUS SCLEROSIS (TSC) waa cudur hidde-side ah oo naadir ah kaasoo sababa burooyin ku dhaca maskaxda iyo xubnaha kale. Kansarka unugyada kelyaha waxaa laga heli karaa dadka qaba cudurka sclerosis.

TALLAABADA 2

Helitaanka Khabiir Takhasus leh

Talaabada ugu muhiimsan waa inaad hubiso inaad leedahay ogaanshaha saxda ah.

Nooca saxda ah, heerka, iyo darajada buradaadu waxay si toos ah u saameyn doontaa qorshahaaga daawaynta. Go'aannada ku saabsan daaweynta adiga oo aan haysan macluumaadka ugu saxsan hadda waxay saameyn kartaa go'aamada aad u baahan tahay inaad hoos u dhigto waddada iyo haddii aad xaq u yeelan doonto inaad ka qayb qaadato tijaabooyinka bukaan-socodka. **Waxaa habboon in lagu celiyo: tallaabada ugu muhiimsan waa inaad hubiso inaad leedahay ogaanshaha saxda ah.**

Boqolkiiba tiro badan oo burooyinka kelyaha ah ayaa la helaa inta lagu jiro CT scan ama raajo, waxaana inta badan sameeya dhakhtarka daryeelka aasaasiga ah. **Waxaad u baahan tahay inaad hesho khabiir ku takhasusay kansarka kelyaha ama koox takhasus leh si ay kuu siiyaan ogaanshaha saxda ah iyo/ama ra'yi labaad** si aad u fahamto dhammaan xulashooyinka daawayntaada iyo **KA HOR inta** aanad bilaabin nidaamka daawaynta. Tani waxay saameyn doontaa fursadahaaga hadda iyo mustaqbalka.

Waa maxay Khabiirka Kansarka Kelyaha?

Khabiir ku taqasusay kansarka kelyaha waxa uu noqon karaa dhakhtarka kaadi mareenka , dhakhtar tababar gaar ah u leh ogaanshaha iyo daawaynta cudurada xubnaha kaadi mareenka ee qaliinka lagu sameeyo, ama dhakhtarka kansarka ee **genitourinary** (GU) . Kuwani waa dhakhaatiir ku takhasusay baadhista iyo daawaynta kansarka ku dhaca kaadi mareenka iyadoo la isticmaalayo dawooyin.

Khabiir ku takhasusay kansarka kelyaha ayaa qaatay tababar gaar ah wuxuuna si joogto ah u baadho oo u daaweeyaa kansarka kelyaha.

Markaad raadinayso khabiir, hubi inaad waydiiso inta bukaan ee qaba kansarka kelyaha ee ay ogaadaan oo daaweeyaan sannad kasta. Khabiir ku taqasusay boqollaal bukaan oo kansarka kelyaha ah sannadkii wuxuu yeelan doonaa khibrad iyo khibrad ka badan takhtarka keliya ee arka 10 bukaan oo kansarka kelyaha sannadkii.

"Guud ahaan, celcelis ahaan 25% kansarrada si khaldan ayaa loo ogaadaa sannad kasta. 15kii sano ee aan la shaqaynayey dadka qaba kansarka, waxaan arkay intee in le'eg ay tani u saamayso bukaanada iyo qoysaskooda. Taasi waa sababta ay muhiim u tahay inaad la kulanto khabiir ku takhasusay kansarka kelyaha si loo hubiyo inaad hesho ogaanshaha ugu saxsan ee suurtoogalka ah."

Gretchen E. Vaughan, Madaxweynaha iyo Agaasimaha Guud

Sideen Ku Heli Karaa Khabiirka Kansarka Kelyaha?

KCA waxay ku talinaysaa in laga helo khabiir ku takhasusay Machadka Qaranka ee Kansarka (NCI)

Xarunta Kansarka ee loo qoondeeyay haddii ay suurtagal tahay. Xarumahani waxay shaqaaleeyaan khabiir baadhista, daawaynta, iyo baadhista kansarka, oo uu ku jiro kansarka kelyaha. Haddii aysan jirin xarun NCI kuu dhow, raadi machad ku takhasusay kansarka kelyaha.

Khabiirka kansarka kelyaha ayaa kala shaqayn kara dhakhtarkaaga deegaanka si uu u kormeero qorshahaaga daawaynta. Waxay iska kaashadaan midba midka kale si loo hubiyo inaad hesho daryeelka ugu fiican ee suurtoogalka ah.

NCI-Lagu Magacaabey Xarumaha Kansarka waa xarumo buuxiya heerarka sare ee ka hortagga kansarka, daryeelka bukaanka, iyo cilmi-baarista.

Booqo Kidcancer.org/nci-centers si aad u hesho xarunta kuugu dhow.

Markaad hesho Xarunta Kansarka ee NCI-da ee ugu dhow, ka raadi shabakadooda dhakhaatiirta baadha oo daaweeya kansarka kelyaha. Waxaa laga yaabaa inaad u safarto si aad u hesho khabiir ku takhasusay kansarka kelyaha oo aad weli awoodid inaad daawaynta ka hesho cisbitaal kuugu dhow. Takhtarka deegaankaaga waxa kale oo uu la shaqayn karaa khabiir si uu dib u eego natiijooyinkaaga si uu u sameeyo talooyinka daaweynta.

Baaritaanka Cudurka Kansarka Kelyaha

Waxaa jira baaritaanno kala duwan oo la heli karo si loo go'aamiyo inta uu le'eg yahay kansarka kelyahaaga iyo si looga caawiyo horumarinta qorshahaaga daawaynta. Waxaa laga yaabaa inaad horeba ugu soo martay baadhitaanadan dhakhtarka deegaankaaga markii lagugu helay cudurkaaga hore, laakiin qaar ama dhammaan baadhitaanada ayaa laga yaabaa in lagu sameeyo khabiir kansarka kelyaha ah.

La xidhiidh Xiriiriyaha Bukaanka ee KCA si uu kaaga caawiyo
helida khabiirka kansarka kelyaha ee kuu dhow.

Wac **1-800-544-3KCA (1-800-544-3522)** ama iimayl u dir

bukaanka@kidneycancer.org

Noocyada Tijaabada Lagu Baadhista Kansarka Kelyaha

BAARITAANKA DHIIGA

Tijaabooyin dhiig ayaa la samayn doonaa si loo hubiyo shaqada kelyahaaga iyo guud ahaan caafimaadkaaga.

BAARITAANKA JIDHKA

Baaritaan jireed ayaa la sameeyaa si loo hubiyo caafimaadkaaga guud. Tan waxaa ku jiri kara hubinta calaamadahaaga muhiimka ah sida cadaadiska dhiigga, heerkulka, miisaanka, iyo garaaca wadnaha (garaaca wadnaha). Waxaa sidoo kale la qaadi doonaa taariikh caafimaad iyo mid qoys oo dhamaystiran.

KAADISKA

Kaadi waxay ku lug leedahay ururinta iyo tijaabinta kaadida si loo eego dhiig ama caabuq kaadida.

X-RAY XABADAHA

Raajo laabta ayaa la sameeyaa si loo eego haddii kansarku ku faafay sambabada. Haddii ay wax ka muuqdaan raajada, markaa dhakhtarkaagu waxa laga yaabaa inuu dalbado CT scan xabadka si uu u eego muuqaal wanaagsan.

TOMOGRAPHY LA ISKU SAMEEYAY (CT) SCAN

Sawirka CT-ga waa raajo gaar ah oo tusa isgoysyada meelo gaar ah oo jirka ah. Iskaanka ka hor, waxa laga yaabaa in lagu siiyo kala duwanaansho si loo hagaajiyo tayada

sawirada laga qaaday. U hubso inaad u sheegto dhakhtarkaaga haddii aad hore wax uga dareen celisay isbarbardhigga ama iodine. Calooshaada iyo miskahaaga ayaa la iska eegi doonaa si loo baaro kelyahaaga iyo laabtaada si loo eego in kansarku uu ku faafay sambabadaada.

RESONANCE MAGNETIC

Sawirka (MRI)

MRI waa nooc sawir-qaadis ah oo adeegsada mowjadaha raadiyaha iyo magnets awood leh si ay sawirro uga qaadaan jirka. MRI waxaa loo isticmaalaa in lagu hubiyo in kansarka kelyuhu uu ku faafay xididdada dhiigga ee waaweyn iyo/ ama maskaxda. MRI waxay sidoo kale u baahan tahay qofku inuu weli ku seexdo meel bannaan oo kuxiran wakhti aad u badan, taas oo noqon karta mid adag oo keeni karta walaac. Mashiinku wuxuu noqon karaa mid aad u sarreeya, sidaas darteed dhegaha ayaa lagula talinayaa. Fadlan hubi inaad Horay u ogeysii dhakhtarkaaga haddii aad qabtid claustrophobia ama aad ka welwelsan tahay inaad ku jirto meel bannaan si aad ugala hadasho fursadaha. Haddii aad leedahay bir jidhkaaga ah, sida beddelka misigta ama garaaca wadnaha, u sheeg dhakhtarkaaga.

"Marka lagugu sheego kansarka, ma garanaysid sida aad uga falcelin doonto. Dhammaan waxyaalaha aan la garanayn runtii waa cabsi. "

–Daryeelaha Kansarka Kelyaha

Scanka lafaha

Iskaanka lafaha waa baadhitaan sawireed oo muujin kara haddii kansarku ku faafay lafahaaga waxaana badanaa la sameeyaa kaliya haddii aad leedahay calaamado gaar ah sida lafo xanuun ama heerarka sare ee fosfatase alkaline (ALP) ee dhiigaaga. Waxa lagu sameeyaa iyada oo lagu durayo xaddi yar oo walxo shucaac ah oo gaar ah iyada oo xididka la gelinayo dhiiggaaga. Waxay qaadan doontaa ilaa saddex saacadood in agabku soo baxo geli dhiigaaga ka dibna kamarad gaar ah ayaa sawiro ka qaadaysa walxaha ku jira lafahaaga.

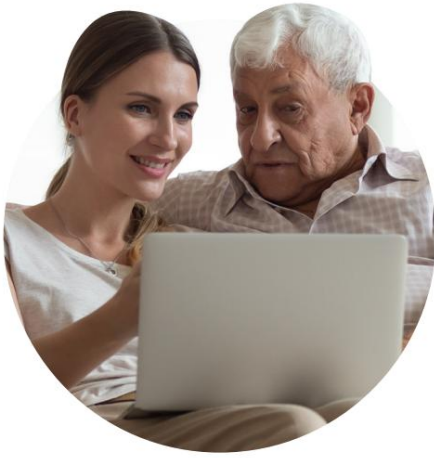
HABKA NOOBSIGA

Cad ka-qaadis ayaa laga yaabaa ama lama samayn karo iyada oo qayb ka ah baadhitaanadaada ogaanshaha. Inta lagu guda jiro cad ka-qaadista, muunad unug ah ayaa laga soo saarayaa burada oo la baaraa si loo arko

hadday tahay kansar. Khabiir ku takhasusay shucaaca ayaa samayn doona ka-qaadis-qaadis isagoo irbad dheer oo dhuuban maqaarka gelinaya burada kana soo saaraya muunad yar. Takhtarka cudur-sidaha ayaa ku eegi doona nudaha hoosta mikroskoob si uu u eego sida unugyadu u egyihiin oo uu u sameeyo ogaanshaha. Haddii metastasis uu jiro, biopsy ayaa laga soo qaadi karaa meel kale oo jirka ka mid ah beddelka kelyaha.

BAARITAANKA HIDDAHA

Waxaa laga yaabaa in dhakhtarkaagu uu kaala hadlo baaritaanka hidda-socodka. Natiijooyinka hidde-sidaha ayaa laga yaabaa inay caawiyaan go'aaminta daaweynta ugu fiican ama go'aaminta khatarta kansarka kelyaha ee xubnaha kale ee qoyska. Hubi inaad weydiiso kooxdaada daryeelka caafimaadka haddii baaritaanka hidde-sidaha uu ku habboon yahay kansarka kelyahaaga.

TALLAABADA 3

Sahaminta kaaga Ikhtiyaarada daawaynta

Dhakhtarkaaga ayaa kula baari doona dhammaan xulashooyinkaaga. Waa muhiim in la fahmo dhammaan khataraha, faa'iidooyinka, iyo natiijooyinka mustaqbalka fog ee ikhtiyaar kasta. Iyadoo hadda ay adag tahay in la qiyaaso in kansarkaagu soo laabanayo daawaynta ka dib, waxaa muhiim ah in la fahmo sida qorshahaaga daawaynta uu u saameyn karo go'aamada kale ee daaweynta ee laga yaabo inaad u baahato inaad hoos u dhigto wadada, sida suurto galnimada inaad isku qorto tijaabo caafimaad.

Waqtiga u dhexeeya barashada inaad qabtid kansarka kelyaha ilaa wakhtiga aad kala hadasho khabiirka wax ku saabsan ogaanshaha saxda ah eeaga iyo xulashooyinka daawaynta waxay noqon kartaa mid adag oo ku dareensiiya walwal. Dareenkaas gabi ahaanba waa caadi. Xusuusnow in aad samaynayso wax kasta oo aad kari karto si aad u hubiso in aad haysato cudurka ugu saxsan iyo qorshaha daawaynta ugu fiican.

"Waxaan raba inaad rajadaada kor u qaaddo oo aad xasuusato inaad dabbaaldegtu daqiiqad kasta iyo mar kasta oo aad sugto daaweyn ama natiijooyin. U ogolow cutubkan kansarku inuu noqdo mid adag oo qadhaadh, laakiin markaad ku jirto 'dhinaca badbaadada', noqo hormuudka wacyigelinta oo u celi kuwa u baahan taageeradaada."

—Ka Badbaadiyaha Kansarka Kelyaha

Waqti qaado si aad tan ugu diyaargarowdo Ballanta:

SU'AALHAAGA QOR

Xusuusnow su'aalaha adiga iyo qoyskaaga aad haysaan ee ku saabsan micnaha natiijadu u leedahay qorshahaaga daawaynta. *(Ka hel liis su'aalo aad ku waydiiso dhakhaatiirtaada jeebka danbe.)*

FIIRO GAAR AH

Soo qaado qalin iyo buug ay ku qoran yihiin liiska su'aalaha ballantaada. Waxa kale oo aad soo qaadan kartaa qalabka wax lagu duubo ama waxaad isticmaali kartaa app duubista taleefankaaga. Sidaas ayaad dib ugu noqon kartaa oo aad dhegaysan kartaa waxa dhakhtarku ku yidhi ballantaada ka dib si aad u hubiso inaad haysatid dhammaan faahfaahinta. Hubi inaad u sheegto dhakhtarkaaga inaad duubayso wada hadal.

HEL CADDAYN

Xusuusnow, waa caadi inaad weydiiso dhakhtarka inuu ku celiyo waxa uu yidhi si aad si fiican u fahanto ama aad hadhow ula xidhiidho su'aal dabagal ah.

SAMEE NIDAAMKA TAAGEERADA

Samee qorshe aad qof kula imanayso ballantan iyo ballamaha mustaqbalka. Dhakhtarkaaga ayaa kula wadaagi doona macluumaad badan, saaxiib ama qof aad jeceshahay ayaa kaa caawin kara inaad la socoto wax walba. Haddii qof uusan kula joogi karin, weydii dhakhtarkaaga isticmaalka taleefoon ama sheeko muuqaal ah si loogu daro.

La kulan kooxdaada daawaynta

Markaad la kulanto dhakhtarkaaga si aad ugala hadasho doorashooyinkaaga daawaynta, waxa laga yaabaa inaad maqasho dhakhtarkaaga oo ku sifaynaya koox **durugsan oo** daaweyn ah. Kooxda edbinta badan waa koox ka kooban xirfadlayaal daryeel caafimaad oo kala duwan leh xirfado iyo takhasusyo kala duwan kuwaas oo wada shaqeeya si ay u maareeyaan daryeelkaaga, oo ay ku jiraan labada dhinac ee jirka iyo dareenka. Habkan daryeelka kansarka waa mid aad waxtar u leh wuxuuna hagaajin karaa natiijooyinka kansarka. Qaar ka mid ah kooxdaada daryeelka ayaa kula joogi doona inta lagu jiro daawayntaada, halka kuwa kalena ay kula joogi doonaan qayb ka mid ah oo kaliya.

Hayso liiska magacyada iyo macluumaadka xiriirka xubin kasta oo kooxdaada ah.

Tani waxay kuu fududaynaysaa adiga iyo qoyskaaga inaad ogaataan cidda aad la xidhiidhi lahaydeen su'aalaha.

ONCOLOGIST

Khabiir daaweeya kansarka horumarsan

iyadoo la isticmaalayo daawaynta daroogada.

Shucaaca Kansarka

Khabiir ku takhasusay daawaynta kansarka kelyaha

isagoo isticmaalaya daawaynta shucaaca.

KAALEYSO

Xirfadle daryeel caafimaad oo daryeela qofka

kansarka qaba isaga oo baraya iyaga iyo qoyskooda

wax ku saabsan kansarka, daaweynta, cilmi-baarista,

iyo waxyeellooyinka. Waxay sidoo kale diyaarin

doonaan oo maamuli doonaan daaweyn waxayna

bixin doonaan daryeel taageero ah.

UROLOGIST / UROLOGIC

QALIIN

Khabiir ku takhasusay daaweynta cudurrada ku lug

leh kaadi mareenka, oo ay ku jiraan kuwa kelyaha.

Dhakhaatiirta qalliinka kaadi mareenka waxay ku

takhasusaan qalliinka si looga saaro burooyinka kaadida marin.

HORUMARKA HORUMARKA

DAAWEYNTA

Dhakhaatiirta takhasuska sare leh waa

kalkaaliyayaal caafimaad iyo kalkaaliyayaal

takhtar kuwaas oo la shaqeeya caafimaadka

dhakhaatiirta oncologists si ay u ogaadaan una daaweeyaan

kansarka kelyaha. Waxay dib u eegaan shaybaarada iyo

shaybaadhka waxayna horumariyaan qorshooyin daawaynta bukaanka.

SHAQAALAHA BULSHADA

Xirfadle bixiya la-talin, helaa caawinaad xagga gaadiidka iyo daryeelka guriga, oo ka caawiya codsashada naafada Lambarka Bulshada.

CAAFIMAAD

Dhakhtar khabiir ku ah baadhista unugyada iyo unugyada si uu cudur u helo.

RADIOLOGIST

Dhakhtar ku takhasusay ogaanshaha cudurrada isagoo isticmaalaya sawirka caafimaadka sida ultrasounds, raajo, CT scans, ama MRIs.

Cilmi-nafsiga

Xirfadle daryeel caafimaad oo taageera oo la taliya bukaanka iyo qoyskooda si ay u caawiyaan maareynta arrimaha caafimaadka dhimirka ee soo bixi kara inta lagu jiro safarkaaga kansarka.

TAAGEERAYAAN/QABSIGA

KOOXDA DARYEELKA

Daryeelka taageerada, ama daryeelka palliative, kooxdu waxay si dhow ula shaqeeyaan xubnaha kale ee kooxda kansarka si ay uga hortagaan oo ay u daaweeyaan waxyeelooyinka iyo calaamadaha kelyahaaga kansarka iyo daawaynta.

Ikhtiyaarada Daawaynta Kansarka Kelyaha

Waa waqtigii la fahmi lahaa dhammaan xulashooyinka daawayntaada, oo ay ku jiraan tijaabooyin kasta oo caafimaad oo aad xaq u yeelan karto inaad ku biirto. Adiga iyo dhakhtarkaaga ayaa ka wada hadli doona dhibaatooyinka soo raaca iyo wakhtiga loo baahan yahay daawaynta ka hor inta aanad ku heshiin qorshe. Waa muhiim in la xasuusto in qorshahaaga daawaynta uu isbedeli karo wakhti kasta. Waxay kuxirantahay sida wanaagsan ee daawadu u shaqeyso, waxyeelooyinka aad la kulanto, iyo haddii baaristaada ay isbedeleen. Haddii isbeddel loo baahdo, dhakhtarkaaga ayaa tan kaala hadli doona.

Sii naftaada iyo qoyskaaga wakhti aad ku dheefshiido dhammaan macluumaadka aad ka heshay dhakhtarkaaga. Hubi in dhammaan su'aalahaaga laga jawaabay ka hor inta aanad go'aansan doorashada daawaynta. Waxaad sidoo kale raadin kartaa ra'yi dhakhtar kale haddii aad rabto.

Kooxdaada daawaynta ayaa kaala hadli doona dhammaan khataraha suurtagalka ah iyo faa'iidooyinka qalliinka iyo daawaynta si aad u gaadho go'aanka ugu fiican ee ku salaysan xaaladdaada gaarka ah.

Qorshahaaga daawaynta waxaa ku jiri kara:

- **Qalliin**
- **Daawaynta habaysan**
- **Tijaabooyin caafimaad**
- **U fiirsi ama ilaalin firfircoon**
- **Daaweynta shucaaca**
- **Daryeelka taageerada ama palliative**

Qalliin

Qalliinku wuxuu noqon karaa tallaabada ugu horreysa ee lagu daweynayo kansarka kelyahaaga. Waxa laga yaabaa inay tahay daawaynta kaliya ee aad u baahan tahay, ama qalliin ayaa laga yaabaa inay qayb ka tahay qorshe daaweyn oo aad u ballaadhan. Qalliinka waxa la samayn karaa marka hore, ama waxa la samayn karaa ka dib daawaynta daawooyinka qaarkood. Kelyaha oo dhan ama qayb ka mid ah kelyahaaga ee ku xeeran burada ayaa laga yaabaa in laga saaro, ama qalliinka waxaa ka mid noqon kara in laga saaro qanjidhada adrenal ee ku xiga, qanjidhada u dhow, iyo unugyada kale ee ku hareeraysan. Tan waxa loo yaqaan **nephrectomy**.

Waxaa jira laba nooc oo asaasi ah oo nephrectomies ah:

Nephrectomy **qayb** ah ayaa meesha ka saaraysa kaliya qaybta kelyaha ee ay ku jirto burada.

Nephrectomy **xagjir ah** ayaa ka saara kelyaha oo dhan iyo inta badan qanjidhada adrenal ee ka sarreeya kelyaha, unugyada ku wareegsan, iyo qanjidhada qanjidhada ee ku xiga kelyaha.

Nidaamyo qalliin oo kala duwan ayaa la tixgaliyaa iyadoo ku xiran nooca burada, cabbirka, goobta, inta uu kansarku ku faafay, iyo xaaladdaada jireed. Xataa haddii uu kansarku faafo, qalliinka ayaa weli laga yaabaa in la tixgeliyo haddii ay kaa caawin karto xakamaynta kansarkaaga (hoos u dhigista qaddarka loo baahan yahay in lagu baabi'iyo daawaynta kale) ama calaamadaha kansarka qaarkood.

Qalliinku maaha mid ikhtiyaar u ah qof kasta. Waxaa jira dhowr sababood oo aan lagu talin qalliinka. Adiga iyo dhakhtarkaagu waa inaad ka wada hadashaan doorashooyinka qalliinka ee adiga kugu habboon. Waa muhiim in su'aalo la weydiyo inta lagu guda jiro wada-hadalladan si adiga iyo kuwa aad jeceshahay aad ugu raaxaysataan oo aad u raacdaan qorshaha daaweynta.

Daawaynta habaysan

Daawaynta habaysan ayaa sida caadiga ah loo isticmaalaa in lagu daweyo heerka IV kansarka kelyaha ama kansarka kelyaha ee soo noqday ama soo noqday.

Waxaa jira daawooyin badan oo daweyn kara kansarka kelyaha. Daawaynta maandooriyaha waxaa loo tixraacaa daawaynta habaysan sababtoo ah waxay ku faafaan dhiiga si ay u daaweeyaan unugyada kansarka meel kasta oo ay ku yaalliin. Inkasta oo kiimoterabiga loo isticmaalo daawaynta kansarro badan, waa naadir loo isticmaalo daawaynta kansarka kelyaha marka laga reebo noocyada unugyada dhifka ah ee kansarka kelyaha. Daawaynta la beegsanayo iyo daawaynta difaaca jirka ayaa ah noocyada ugu badan ee daawaynta habaysan ee lagu dawaynayo kansarka kelyaha. Daawaynta la beegsanayo waa daawaynta ka joojisa in unugyada kansarka ay koraan, mid walbana waxa uu bartilmaansadaa qayb ka mid ah unugyada kansarka. Immunotherapies waa daweyn kor u qaada habka difaaca jirka si uu jirku u helo oo u burburiyo unugyada kansarka.

Daawaynta habaysan waxa lagu siin karaa xidid, taas oo macnaheedu yahay in xididdada lagaa bixiyo. Waxa kale oo laga qaadi karaa afka. Dhammaan daawaynta maandooriyaha ayaa la oggolaaday ka dib tijaabooyinka bukaan-socodyada, nooc ka mid ah daraasadda cilmi-baadhistada ee tijaabiya sida daawaynta badbaadada iyo waxtarka leh u tahay oo xaqiijisa inay badbaado iyo waxtar leeyihiin. Dalka Maraykanka, Maamulka Cuntada iyo Dawooyinka (FDA) waxa ay ansixiyaan daawaynta kansarka. Cilmi-baaris lagu sameeyay tijaabooyin caafimaad ayaa gacan ka geysatay hagaajinta noloshu iyo heerka badbaadada dadka la nool kansarka kelyaha.

Xaashiyaha Macluumaadka Dawooyinka

Muuqaalka daawaynta ee kansarka kelyaha ayaa had iyo jeer isbedelaya maadaama daawaynta cusub iyo isku darka daawaynta ay FDA ogolaatay. Macluumaadka ugu casrisan, KCA waxay soo saartay xaashida macluumaadka daawada ee dhammaan daawaynta ay FDA ogolaatay ee kansarka kelyaha, kuwaas oo laga heli karo website-ka KCA:

[Kidanecancer.org/drug-information](https://www.kidanecancer.org/drug-information)

Haddii aad rabto in aad si qoto dheer u eegto noocyada kala duwan ee daawaynta la beegsaday ama noocyada kala duwan ee immunotherapy, la xidhiidh KCA's Patient Liaison for the Patient Bukaanka tilmaamaha bukaanka kelyaha **ee Shabakadda Kansarka Guud ee Qaranka (NCCN)**.

"Xiriirka aad la leedahay kooxdaada kansarka waa in uu noqdaa mid isgaarsiin furan. Weligaa ha ka waaban inaad la xiriirto kooxdaada kansarka si aad ugala hadasho su'aalo ama walaacyo kasta. Hadafkayagu waa inaan ku helno daawaynta tayada nolosha wanaagsan.

-Kiran Kehoe, RN, BSN, CCRN

Tijaabooyin Caafimaad

Tijaabo caafimaad ayaa tijaabisa sida badbaadada iyo daawaynta waxtarka leh ay dadka ugu yihiin. Taariikh ahaan, dadku waxay u malaynayeen in tijaabooyinka bukaan-socodka kaliya la bixiyo fursadda ugu dambeysa marka aysan jirin xulashooyin kale oo shaqeynaya ama la heli karo, laakiin waxaa la bixin karaa wakhti kasta inta lagu jiro muddadaada daaweynta.

Natiijooyinka tijaabada caafimaad waxay naga caawin karaan inay na tusaan sida looga hortago, loo baaro, oo loo daweeyo cudur sida kansarka. Dhakhaatiirta iyo cilmi-baarayaashu waxay isticmaalaan tijaabooyin caafimaad si ay u fahmaan waxa shaqeeya iyo ma shaqaynayso in lagu daweeyo kansarka, haddii daawadu ay maareyn karto calaamadaha, iyo waxyeellooyinka daawadu yeelan karto. Tijaabooyin caafimaad ayaa kaa caawin kara in la go'aamiyo sida loo wanaajiyo fursadaha daawaynta hadda jirta iyo haddii dawooyin cusub ay waxtar u yeelan karaan daawaynta kansarka.

Waxaa loo qaabeeyey inay ka jawaabaan su'aalaha cilmi-baarista gaarka ah si si wanaagsan oo waxtar leh loo fahmo ama loo daweeyo kansarka. Daah-fur kasta iyo horumar kasta oo lagu sameeyay daawaynta kansarka kelyaha waa la suurtageliyay sababtoo ah bukaannada ka qayb qaadanaya tijaabooyinka caafimaad.

Waxaad kala hadli kartaa dhakhtarkaaga wixii ku saabsan ka qayb qaadashada tijaabada caafimaadka mar kasta. Haddii aad ka fekereyso inaad iskaa wax u qabso ku biirto tijaabada, waa muhiim inaad fahamto khataraha iyo faa'iidooyinka. Mid ka mid ah faa'iidooyinka ayaa ah inaad heli karto daaweyn cusub ama daaweyn isku dhafan oo aan wali helin dadweynaha guud.

Ka qayb qaadashada tijaabada caafimaad ma aha dammaanad qaadka guusha daaweynta. Si kastaba ha ahaatee, natiijooyinku waxay wanaajiyaan aqoonta kansarka kelyaha iyo daawaynta, waxayna gacan ka geysan karaan hagaajinta iyo dheeraynta noloshu bukaanada mustaqbalka. Khatarta ayaa ah in waxyeellooyin aan la garanayn ay dhici karaan ama laga yaabo in daawadu aanay wanaajin kansarka kelyahaaga.

Si aad wax badan uga barato wejijada tijaabooyinka caafimaad, sida loo helo tijaabo caafimaad oo kuu dhow, iyo macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan waxa ka qaybqaataaha cilmi-baadhista bukaan-socodka, ka eeg bogga tijaabooyinka bukaan-socodka ee

[Kidcancer.org/clinical-trials](https://www.kidcancer.org/clinical-trials)

Ilaalin firfircoon

Ilaalin firfircooni wuxuu dhacaa daawaynta ka hor marka qaliinka ama daawaynta aan isla markiiba loo baahnayn. Daawaynta la socodka firfircoon, kooxdaada daryeelka ayaa kuu qorshayn doonta jadwal baaritaan oo joogto ah. Tan waxaa ku jiri kara baaritaanno sawir-qaadid, sida CT, MRI, ama ultrasound iyo sidoo kale baaritaannada shaybaadhka ama baaritaannada jirka. Kooxdaada daawaynta waxay eegayaan isbeddel kasta oo ku yimaadda koritaanka burooyinka ama burooyinka cusub ee laga yaabo macnaheedu waa in la gaadhay waqtigii daawaynta la bilaabi lahaa.

Ilaalin firfircoon ayaa loo isticmaali karaa bukaanada qaba burooyin ka yar 2cm oo aan ku faafin meel ka baxsan kelyaha. Waxa kale oo ay noqon kartaa ikhtiyaar loogu talagalay bukaanada da'da weyn ama kuwa qaba xaalado caafimaad oo kale oo aan qaadan karin daaweyn. Dadka qaarkiis, halista daawaynta kansarka waxyeellooyinku waxay uga khatar badnaan karaan kansarka.

Daaweynta Shucaaca

Daawaynta shucaaca waxay isticmaashaa laydh tamar sare leh ama qaybo si ay u disho unugyada kansarka. Waxa mararka qaarkood loo isticmaalaa in lagu daweyyo kansarka kelyaha haddii aanu qofku ahayn musharax qalliin. Daawaynta shucaaca ayaa laga yaabaa in loo isticmaalo in lagu caawiyo xakameynta calaamadaha kansarka ee ku faafay meelaha kale. Meelaha caanka ah ee faafitaankan waa maskaxda, lafdhabarta, iyo lafaha kale ee jirka. Daawaynta shucaaca ayaa si gaar ah u caawin karta dhimista xanuunka haddii kansarku uu ku faafay lafaha ama lafdhabarta.

Daryeelka Taageerada ama Palliative

Daryeelka taageerada, oo sidoo kale loo yaqaan daryeelka palliative, ayaa kaa caawin kara adiga iyo qoyskaaga inaad maareysaan caqabadaha jireed, shucuureed, iyo kuwa la taaban karo ee kansarka kelyaha. Hadafka daryeelka palliative waa in la wanaajiyo tayada nolosha bukaannada qaba cudur halis ah ama nafta halis gelinaya iyadoo la yareynayo calaamadaha.

Daryeelka taageerada ayaa adeegsada koox dhakhaatiir ah, kalkaaliyeyaal caafimaad, farmasiilayaal, shaqaale bulsho, cilmi-nafsi yaqaanno, hoggaamiyeyaasha diinta, iyo xirfadlayaasha kale ee daryeelka caafimaadka si ay ula shaqeeyaan adiga iyo qoyskaaga. Waa faham la'aan guud in daryeelka taageerada uu yahay kaliya dhamaadka nolosha.

Daryeelka taageerada waxaa lagula talinayaa dhammaan dadka la nool kansarka kelyaha, welina waxaad heli kartaa daawaynta kansarka kelyaha oo ay weheliso daryeel taageero ah. Khabiirada daryeelka taageerada leh ayaa laga yaabaa inay ku lug yeeshaan goor hore qorshahaaga daawaynta si ay kaaga caawiyaan maaraynta calaamadaha la xidhiidha kansarkaaga kelyaha ama daawaynta. Tani waxay kaa caawin kartaa inaad wax ka qabato daawaynta daawada habaysan ee loo isticmaalo daawaynta kelyahaaga kansarka.

Bixiyeyaasha daryeelka taageera waxay tixgeliyaan arrimo jireed, bulsho-bulsho, iyo ruuxeed marka ay naqshadeynayaan daawaynta. Qaar ka mid ah waxyaabaha muhiimka ah ee daryeelka taageerada waa:

- Maareynta dhibaatooyinka soo raaca, sida lallabbo, xanuun, daal, ama rabitaanka cuntada oo yaraada
- Diirada saarashada qoyska iyo nolosha shaqada
- Ilaalinta nafaqada iyo jimicsiga
- U fiirsashada arrimaha maaliyadeed sida caymiska caafimaadka ama kharashka daawaynta
- Ka caawinta walbahaarka shucuureed ee ogaanshaha kansarkaaga

Mararka qaarkood daryeelkan taageero waxa laga yaabaa inuu u wareego daryeelka hospice (barnaamij taas oo siinaya daryeel gaar ah dadka ku dhow dhamaadka noloshooda kuwaas oo joojiyay daaweynta firfircoon).

Sideed U Qaadataa Go'aanka Daawaynta?

Waxa ugu muhiimsan ee aad samayn karto adigoo ah qof qaba kansarka kelyaha waa inaad waydiiso su'aalo oo aad la wadaagto habka go'aan qaadashada kooxdaada daryeelka caafimaadka.

Waxaa jira siyaabo badan oo lagu daweeyo kansarka kelyaha. Dhakhtarkaaga ayaa kaala hadli doona qorshahaaga daawaynta, oo ay ku jiraan sababta laguugugula taliyay, faa'iidooyinka iyo khasaaroyinka, iyo waxyeelada la yaqaan. Qorshahaaga daawaynta waxa uu si weyn ugu salaysnaan doonaa nooca iyo heerka kansarka kelyahaaga, waxana uu qeexayaa baadhitaanka daba-galka ah ee lagula taliyay iyo inta jeer ee aad u baahan doonto in lagula socdo.

"Xusuusnow kan jidhkeenu yahay. Waxaad samayn kartaa cilmi-baaris oo bixi aragtidaada oo aad codkaaga dhiibto, laakiin milkiilaha jirku wuxuu sameeyaa go'aanka ugu dambeeya. "

–Daryeelaha Kansarka Kelyaha

TALLAABADA 4

Dhinaca Maamulka Saamaynta

Sababtoo ah waxaa jira daweyn badan oo loogu talagalay kansarka kelyaha, waxaa jira waxyeellooyin badan oo kala duwan oo aad la kulmi karto. Waa muhiim inaad la socoto sida aad dareemayso ka hor, inta lagu jiro, iyo ka dib daaweyntaada. Istickmaal app si aad ula socoto dhibaatooyinka ama aad u hesho joornaal si aad u qorto sida aad dareemayso.

Aad ayey muhiim kuugu tahay inaad si joogto ah ula xiriirto kooxdaada daryeelka caafimaadka wixii waxyeelo ah ee aad leedahay. Ficilka hore waa furaha. Sida ugu dhakhsaha badan kooxdaada daryeelka caafimaadku ogaadaan waxa dhacaya, sida ugu dhakhsaha badan waxay gacan ka geysan karaan maaraynta dhibaatooyinkaaga.

Dhanka midig waxaa ku yaal liis waxyeellooyin caadi ah oo loogu talagalay daawaynta la beegsanayo iyo daawaynta difaaca jirka. Waxyeello kasta oo suurtoagal ah laguma qorin, markaa waa muhiim inaad u sheegto dhakhtarkaaga wixii isbeddel ah ee aad ku aragto sida jidhkaagu u dareemayo ama u dhaqmayo.

- Shuban
- Daal
- Midabka timaha ayaa isbedela
- Caabuqa Gacanta-Cagta
- Cod xabeeb ah
- Dhiig karka
- Calool-xumo
- Cunto-xumo
- Caabuqa sambabada
- Nabaro afka ama afka
dareenka •

Lallabo/ matag

- Finanka ama maqaarka ayaa isbedela

Wixii macluumaad dheeraad ah
dhibaatooyinka soo raaca booqo:

**[kilyaha kansarka.org/
waxyeellooyin](http://kilyaha.kansarka.org/waxyeellooyin)**

Ka raadi macluumaad dheeri ah oo ka socda Qalabka La-

Diagnosed ee [Kidcancer.org/just-diagnosed](https://www.kidcancer.org/just-diagnosed)

TALLAABADA 5

Helitaanka Taageero

Helitaanka taageerada inta lagu jiro safarkaaga kansarka kelyaha waxay noqon kartaa mid adag.

KCA waxay haysaa agabyo badan oo kaa caawinaya inaad hesho taageerada iyo macluumaadka adiga iyo qoyskaaguba u baahan tihiin.

Barnaamijka Navigator Bukaanka

Ka hel taageero mid-ka-mid ah Xiriiriyaha Bukaanku socodka oo ay ku jiraan caawinta raadinta takhasuska, su'aalaha inta lagu jiro daawaynta, adeegyada taageerada maxalliga ah, macluumaadka maaliyadeed, iyo macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan cudurka.

→ Wax badan ka baro [Kidcancer.org/patient-navigator-program](https://www.kidcancer.org/patient-navigator-program)

→ La xidhiidh [+1-800-544-3KCA](tel:+18005443KCA) | patient@kidneycancer.org

Isku xirka KCA

KCA Connect waa koox taageero oo ay hogaamiyaan asxaab bille ah si ay ula xiriiraan waxna uga bartaan kuwa kale ee uu saameeyay kansarka kelyaha.

→ Wax badan ka baro [Kidcancer.org/kca-connect](https://www.kidcancer.org/kca-connect)

Bulshada Taageerada Onlaynka ah ee KCA Waxay

ku xidhaa bukaannada kansarka kelyaha iyo daryeelayaasha ee Bukaaniifka Wacan, golaha taageerada isku-filka ah. La wadaag sheekadaada iyo aqoontaada, oo wax ka baro kuwa kale adiga oo ku sugan meel nabdoon oo taageero leh.

→ Ku soo biir maanta adigoo booqanaya **Kidcancer.org/support-community**

Taageerada Daryeelaha

Daryeelida qof qaba kansarka kelyaha waa door muhiim ah oo adag. Si loo noqdo daryeele wanaagsan, daryeelayaashu waxay u baahan yihiin inay isdaryeelaan.

→ Ka hubi **Kidcancer.org/patients/caregivers** wixii macluumaad dheeraad ah ee ku saabsan daryeelka.

Maktabadda Fiidiyowga Bukaanka

Wax ka baro khabiirada kansarka kelyaha si ay uga jawaabaan qaar ka mid ah su'aalaha inta badan la weydiyo bukaanka iyo daryeelayaasha.

→ Ka eeg Maktabadda Fiidiyowga Bukaanka ee **Kidcancer.org/video-library**

WEYDII INA®

Ka hel hagida nafaqada ee gaarka ah Ina®, Kaaliyaha Nafaqada Caqliga leh. Ina® waxa uu ka caawiyaa dadka kansarka qaba in ay cunto caafimaad qaba, maamulaan daawaynta la xiriirta nafaqeynta waxyeelada soo raaca, iyo in ay si fiican u nafaqeeyaan inta daawaynta iyo wixii ka dambeeyaba. Nafaqada wanaagsan waxay ka caawin kartaa dadka kansarka qaba inay dareemaan fiicnaan iyo inay maareeyaan calaamadaha.

→ Wax badan ka baro **Kidcancer.org/ina-by-savor-health**

Su'aalaha lagu Wayddiyo dhakhtarkaaga

Inaad door firfircoon ka qaadato daryeelka kansarka kelyahaaga waa muhiim. Daraasaduhu waxay muujiyeen in dadka kansarka qaba ee si fiican looga warhayo kansarka iyo ikhtiyaarrada daawaynta ay caadi ahaan leeyihiin natiijooyin ka wanaagsan iyo waxyeellooyin yar marka loo eego kuwa raacaya amarrada dhakhaatiirtooda. Hoos waxaa ah su'aalo aad ku weydiin karto kooxdaada daryeelka caafimaadka qayb kasta oo ka mid ah safarkaaga kansarka kelyaha.

Si aad uga faa'iidayso mid kasta oo ka mid ah ballamaha dhakhtarkaaga:

- Qor dhammaan su'aalaha adiga iyo qoyskaaga aad haysaan wakhti ka hor.
- Samee qorshe aad ku soo kaxayso qof ama wac ama isticmaal muuqaal-sheekeysii si aad u hesho si dhab ah ayay u fadhiyaan.
- Keen buug xusuus qor ah oo ay ku jiraan liiska su'aalaha iyo qalinkaaga ballan. Waxa kale oo aad soo qaadan kartaa qalabka wax lagu duubo ama waxaad isticmaali kartaa app duubista taleefankaaga. Sidaas ayaad dib ugu noqon kartaa oo aad dhegaysan kartaa waxa dhakhtarku ku yidhi ballantaada ka dib si aad u hubiso inaad haysatid dhammaan faahfaahinta. Hubi inaad u sheegto dhakhtarkaaga inaad duubayso wada hadalka.
- Xusuusnow, waa caadi inaad weydiiso dhakhtarka inuu ku celiyo waxay ku yidhaahdeen si fiican ayaad u fahmi kartaa ama aad hadhow ula xidhiidhi kartaa su'aal dabagal ah.

KU SAABSAN KANSARKAAGA KALIYA

Waa maxay nooca, nooca hoose, iyo heerka kansarka kelyahayga macnaheedu Maxay uga dhigan tahay qorshahayga daawaynta?

Maxaa sababay kansarka kelyaha?

- Miyay tahay in layga baaro hidde-sidaha?
- Xubnaha qoyskaygu khatar ma ugu jiraan inay qaadaan kansarka kelyaha sababtoo ah waxaan qabaa?

Waa maxay habka ugu wanaagsan ee aan ugu sharxi karo **codurkayga** qoyskayga iyo saaxiibadayda?

MARKA LA HELO AQRISO

- Immisa qof oo qaba kansarka kelyaha ayaad ogaataa oo aad daaweysaa sannad kasta?

Immisa nephrectomies ayaad samaysay ? Intee jeer ayaad tan sameyso

qaliin? Maxay yihiin natiijadaadu? Immisa qof ayaa ku dhintay qalliinka?

Xagee ku yaal xafiiskaagu? Halkee baan dhigan karaa? Waa maxay albaabka dhismaha ee la rabo

Waxaan istimaalaa?

Waa maxay qorshayaasha caymiska ee aad aqbashay?

Maxay tahay ujeedada ugu weyn ee booqashadan? Miyaa la ii baari doonaa mise waxaan ka wada hadlaynaa natiijada baaritaankayga iyo doorarka daawaynta?

Maxaan la yimaadaa ballankayga ? Macluumaadka caymiska? Diiwaanada caafimaadka, macluumaadka ogaanshaha, iyo warbixinnada cudurrada? Wax kale?

Ma heli doonaa wax nidaam ah inta aan booqanayo? Ma jiraan wax ay tahay inaan iska ilaaliyo ka hor booqashadan?

Ikhtiyaaradada daawaynta

Waa maxay qorshaha daawaynta ee aad ku talinayso? Waa maxay sababtu?

Waa maxay khataraha qorshahan daawaynta? Waa maxay faa'iidooyinka?

Waa maxay **hadafka** qorshaha daawayntayda? Si aan u baabi'yo kansarkayga ama i dareensiiyo ka fiican, ama labadaba?

Intee in le'eg ayay tahay inaan go'aan ka gaaro qorshahayga daawaynta?

Sidee da'dayda, arrimaha kale ee caafimaadka, iyo heerka kansarku u xaddidayaanka ikhtiyaarka daawayntayda ?

Sideen ugu diyaar garoobi karaa daawaynta? Ma jiraan isbeddelo hab nololeed oo aan sameeyo si aan u caafimaad qabo ka hor, inta lagu jiro, iyo ka dib daawaynta? Miyaan joojiyaa qaadashada daawadayda?

Sideen ku ogaan karaa kharashka daawadu ku kacayso iyo haddii uu caymisku dabooli doono?

- Waxaan ka walwalsanahay in aan bixiyo kharashka daawayntayda. Yaa i caawin kara?

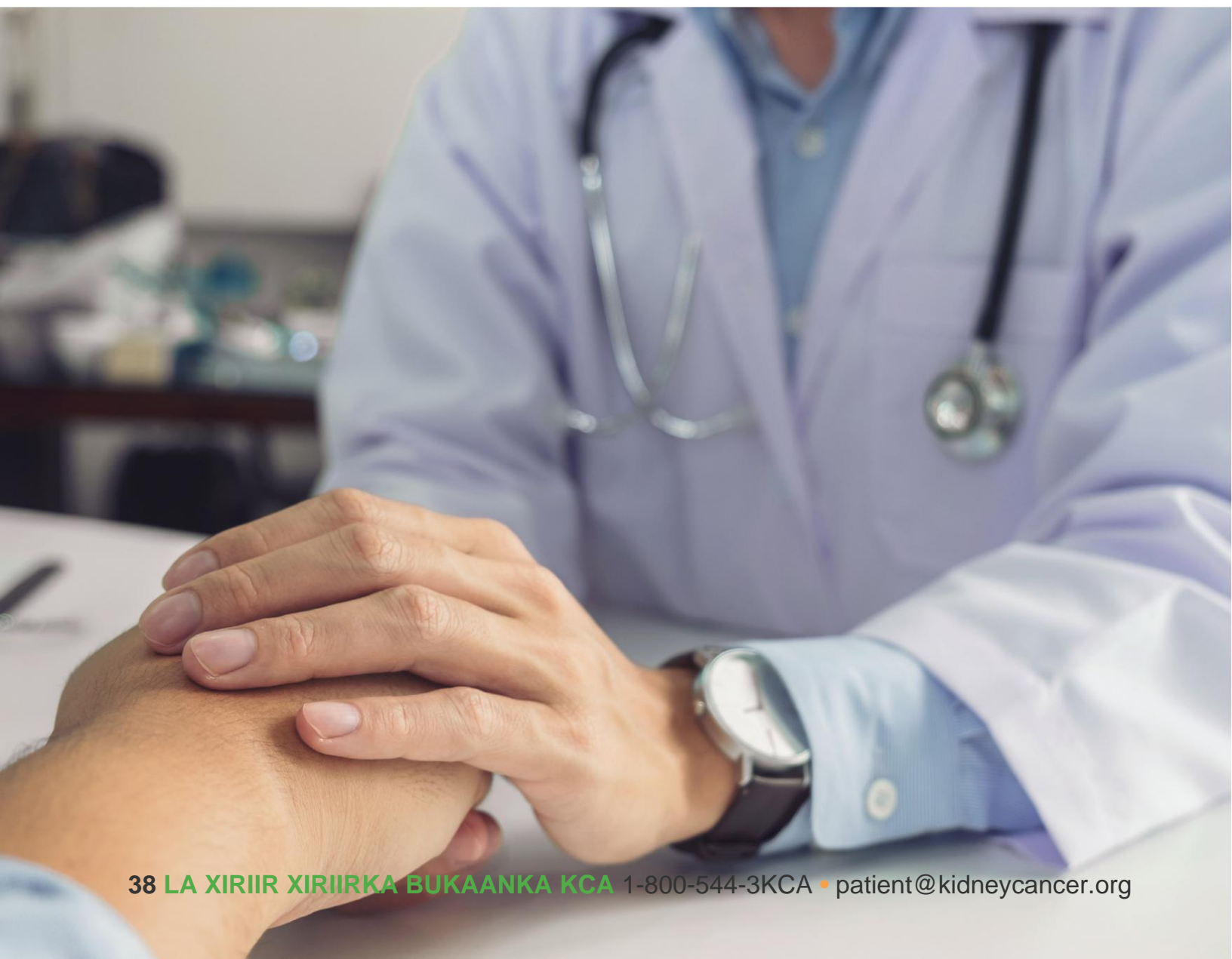
Immisa jeer ayaan daawaynta qaadan doonaa? Ilaa intee ayay jiri doonaan?

Sidee ayay daawayntani u saamaynaysaa nolol maalmeedkayga? Weli ma awoodi doonaa inaan aado shaqada, jimicsiga, oo aan sameeyo hawl maalmeedkayga caadiga ah?

- Waa maxay fursadaha uu kansarka kelyuhu ku soo noqon karo daawaynta ka dib? **Waa** maxay waxyeellooyinka aan u baahanahay inaan iska ilaaliyo?

Tijaabooyin Caafimaad

- Waa maxay tijaabooyinka caafimaad ee loo heli karo nooca iyo heerka kansarka kelyaha? Maxay daawadu qabataa? Sidee ayuu uga duwan yahay kan hadda jira? • Ma garan doonaa daawaynta la i siiyo? Ma heli doonaa placebo? • Waxba miyay igu kici doontaa inaan ka qaybqaato?

Inta lagu jiro daawaynta

Sideen uga jawaabayaa daawayntayda hadda? **Nooc** kale oo daaweyn ah ma ka fiicnaan lahayd?

Haddii aanan isku arkin wax calaamado ah, tani miyay la macno tahay in kansarkayga la xakameynayo? • Waxaan leeyahay dhacdo qoys oo muhiim ah oo soo socota, ma diyaarin karnaa daaweyn hareerahaas?

MAAREYNTA SAAMAYNTA DHEXE

Maxay yihiin talooyinka aad ku maareyn karto dhibaatooyinkayga? • Miyaan u sheegaa waxyeellooyin kasta oo aan la kulmo xubin gaar ah oo ka tirsan kooxdayda daryeelka caafimaadka? Maxaa dhacaya haddii aan u baahdo caawimaad saacadaha ka dambeeya?

Dhibaatooyinkan soo **raaca** ma faragelin doonaan sida wanaagsan ee daawayntaydu u shaqaynayso?

• Ma jiraan daawooyin dheeraad ah oo ay tahay inaan qaato si ay iiga caawiyaan ka hortagga iyo/ama maareyntayga waxyeellooyin?

Sidee u go'aansan kartaa haddii waxyeelladayda ay aad u weyn tahay oo aan u baahanahay inaan yareeyo ama beddelo daawayntayda?

LA SOCO

Waa maxay baaritaannada daba-galka ah ee aan u baahan doono? Immisa jeer ayaan u baahanahay? **Sidee** ugu dhakhsaha badan ka dib dhammaan imtixaanada ayaan heli doonaa natiijooyinka? Yaa ii sharxi doona? • Beryahan dambe aad ayaan u soo roonaaday, tani miyay la macno tahay inaan cafis ku jiro? • Waa maxay waxyeellooyinka muddada-dheer ee suurtogalka ah ee ku saleysan daawaynta aan helayo?

HEL TAAGEERO

• Yaa wax ka qabta welwelka caymiska caafimaadka ee xafiiskaaga? Waa maxay adeegyada taageerada aan heli **karno** aniga iyo qoyskayga? **Sideen** ku heli karaa shaqaale bulsho oo iga caawiya helida adeegyada taageerada?

KidneyCancerAssociation®

LA XIRIIR XIRIIRKA BUKAANKA KCA

1-800-544-3KCA | bukaanka@kidneycancer.org

URURKA KANSARKA KALIYA

Bulshada caalamku waxay u heellan tahay u adeegida iyo awood siinta bukaanada iyo daryeelayaasha, iyo hogaaminta isbeddelka iyada oo loo marayo u doodista, cilmi baarista, iyo waxbarashada si ay u noqdaan hogaamiyaha caalamiga ah ee helitaanka daaweynta kansarka kelyaha.

KIDNEYCANCER.ORG

@Ururka Kansarka Kilyaha | @KidneyCancer

#Lama joojin karo wadajir

